

ב. המסתכל מה למטה מן החיות.

ג. המסתכל מה לפנים, חוץ למחיצת הרקיע לצד מזרח.

ד. והמסתכל מה לאחור, לצד מערב. (6)

וכל שלא חס על כבוד קונו [מתבאר בגמרא] — רתוי לו שלא בא לעולם.

אלא רק בפחות משלשה שומעים, ולא במעשה בראשית לשנים, מלבד הדורש, אלא ליחיד בלבד, ולא במרכבה אפילו לתלמיד יחיד, אלא אם כן היה אותו התלמיד היחיד חכם ומבין מדעתו, שלא יצטרך לשאול לרב במקום שיסתפק, דלאו אורח ארעא לפרושי בהדיא. (7)

שנינו במשנה: אין דורשין בעריות בשלשה [כלומר: לשלשה]:

ומפרשין: מאי טעמא?

אילימא משום דכתיב: "איש איש אל כל שאר בשרו".

"איש איש" משמע תרי שני אנשים.

"שאר בשרו" משמע חד איש נוסף.

ואמר רחמנא ביחס לדרוש את הפסוק ברבים: "לא תקרבו לגלות ערוה". וה"קירבה" האמורה כאן, מרמזת גם שלא להתקרב זה לזה כדי לדרוש ביחד פסוקים אלו בשלשה אנשים.

הרי אי אפשר לפרש כן.

כי: אלא מעתה הא דכתיב: "איש איש כי

גמרא:

שנינו במשנה: אין דורשין במרכבה ביחיד, אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו:

ותמהינן: אמרת ברישא: ולא במרכבה ביחיד. ועל כרחך עוסקת המשנה במי שהוא חכם ומבין מדעתו, שהרי בלא רב אתה אוסר עליו, שלא ידרוש בעצמו.

ואילו הדר אמרת: אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו, הרי שיכול לדרוש בעצמו! !

ומשנינן: אין המשנה כוללת את הדורש עצמו, אלא הכי קאמר:

אין דורשין בעריות לשלשה לבד מהדורש

יהיה אחריו, כדמוכח בגמרא.

7. כתב הרמב"ם [יסודי התורה ד יא]: ומה בין ענין מעשה מרכבה לענין מעשה בראשית? שענין מעשה מרכבה אפילו לאחד אין דורשין בו. אלא, אם כן היה חכם ומבין מדעתו, מוסרין לו ראשי הפרקים. וענין מעשה בראשית מלמדין אותו ליחיד אע"פ שאינו מבין אותו מדעתו, ומודיעים אותו כל מה שיכול לידע מדברים אלו; ולמה אין מלמדין אותו לרבים? לפי שאין

כלומר: מרוחם היה אם לא בא לעולם, ודוגמתו בתורת כהנים על הפסוק "ואל אלעזר ואיתמר בניו הנותרים", רבי אליעזר אומר: ראויין היו לישרף, אלא שריתה הכתוב לאהרן. ובפירוש המשניות להרמב"ם מבואר, ש"רתוי" הוא "ראוי".

6. והוא הדין צפון ודרום, תוספות. וכתבו עוד, שבכלל "מה לפנים ומה לאחור", שלא להסתכל מה היה לפני שנברא העולם ומה